

Társadalmi és szociálpolitikai tényezők: a horizontális és vertikális szegregáció, a gyermeknevelési és más gondozási feladatok hatása, valamint a szociális juttatások szerepe

Dr. Alena Křížková, Ph.D.

Cseh Tudományos Akadémia, Szociológiai Intézet

alena.krizkova@soc.cas.cz

Budapest

2012. 10. 09

Előadásvázlat

- A módszertan fontos
- Egyenlő munkárt egyenlő bért – csehországi kutatási eredmények
- A magyarázatok veszélye és a családpolitikai kontextus fontossága
- Vertikális és horizontális szegregáció és a neme közötti bérrés
- A gyermeknevelés kontextusa: a Visegrádi országok és az EU27 összehasonlítása
- Az életkor és a nemek közötti bérrés
- Következtetések

A módszertan fontos

Adatforrások:

- Munkaerőpiaci tükör – aggregált adat
- Cégszintű regiszteradatok

Mértékegység:

- Havi fizetések/órabérek
- Fizetésátlag / fizetésmedián

Elemzési módszer

- Lineáris regresszió
- Mértékegységkülönbségek

Egyenlő munkáért egyenlő bér?

Křížková, A., A. M. Penner, T. Petersen 2010. "The legacy of equality and the weakness of law: Within-Job Gender Wage Inequality in the Czech Republic" *European Sociological Review* 26: 83-95.

Kutatás:

- Cégek szintjén rögzített adatok
- Lineáris regresszió módszere
- Foglalkozás és munkakör szerinti különbségek
- Változások 1998 és 2004 között
- Modellezés: szektor, életkor, munkaidő, iskolázottság, munkaszerződés típusa mint rögzített tényező

Néhány eredmény:

- 1998 és 2004 között gyakorlatilag nem változott a nemek közötti bérrés
- A személyes eltérések csak igen kis részét magyarázzák meg a nemek közötti fizetésbeli egyenlőtlenségnek.
- A szektorok szerinti szegregáció megmagyarázza a nemek közötti bérrés egy részét, míg a foglalkozási és szektorális-foglalkozási szegregáció a nemek közötti jövedelemkülönbség jelentős részét megmagyarázza.
- A nemek közötti bérrés a vezető beosztásúak között a legnagyobb, a legkisebb pedig a kereskedelemben, a szolgáltatások területén, a mezőgazdaságban, valamint a szakképzettséget nem igénylő foglalkozást űzők között.

A nemek közötti bérrés megmagyarázott részének veszélye

- munkáltató
- szektor
- pozíció
- iskolázottság
- munkaszerződés
- munkatapasztalat
- munkaidő

- szülői szerep
- gyermekgondozás
- Egyéb gondozás

Familialista közpolitikák és a főállású anyaság ideálja a Cseh Köztársaságban

SZABADSÁGOK

✓ Szülői szabadság

- ✓ A gyermek 3 éves koráig (benne 28 hét szülési szabadsággal))
- ✓ Apák számára is elérhető, de mindössze 1,5%-uk él vele
- ✓ Bizonyos fokú munkahelyvédelem ,

✓ Nincs szülői szabadság

JUTTATÁSOK

✓ Anyai juttatás: a jövedelem 70%-a, de bizonyos összeghatárok fellett csökken

✓ Szülői juttatás (változó feltételek mellett)

- ✓ Meghatározott összeg, nincs foglalkoztatottsághoz kötve
- ✓ + 3 típus (ütem) – „gyors” két évre, „klasszikus/normál” 3 évre és „lassú” 4 évre (sztereotip címkék!) (2011-ig)

DE a „gyors” típusú juttatás csak azon nők számára elérhető, akik az átlagnál többet keresnek.

SZOLGÁLTATÁSOK

✓ Gyermekgondozási létesítmények – a gyermek 3 éves kora előtt szinte nem elérhetőek

- ✓ 3 – 6 gyerekek többnyire állami óvodákban – helyi önkormányzatok fenntartásában

A nemek közötti bérrés forrásai

Nők és férfiak közötti különbségek:

- a humán tőke nagyságában
- Az egyenlő munkáért kapott bérben
- Egyenlő értékű munkáért kapott bér („nőies“ foglalkozásúak alacsony keresete)
- Foglalkozások, pozíciók, állások közötti választás
- Foglalkozásokhoz, pozíciókhoz, állásokhoz való hozzáférés
- **Nemi szegregáció a munkaerőpiacon**

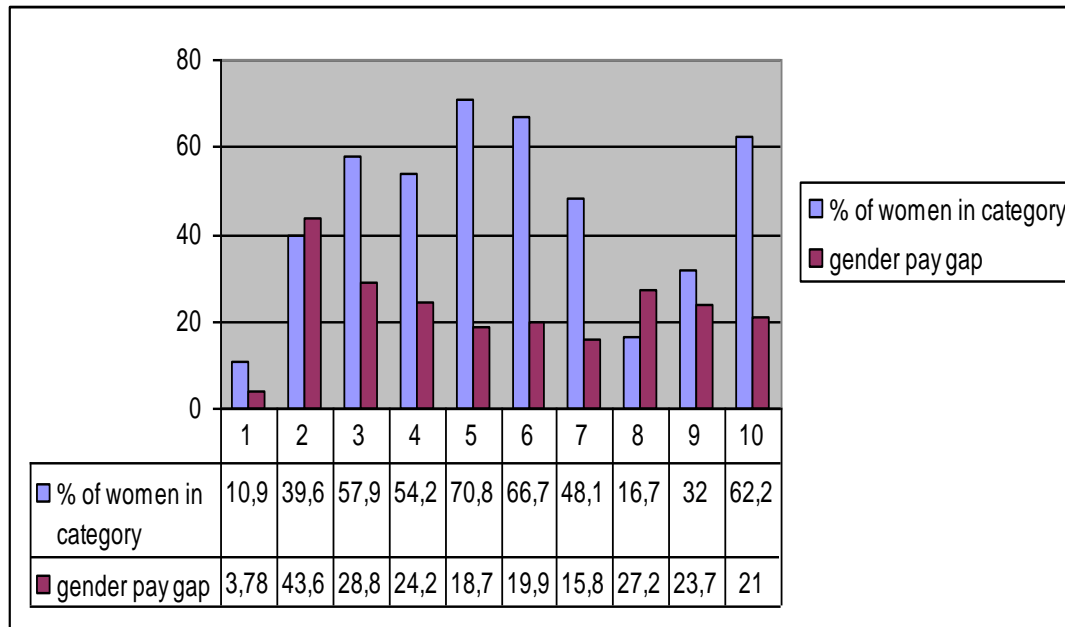
Kontextus: a munkaerőpiac gender-szerkezete

- Bér – bérrés
- Nők és férfiak munkafeltételei (munkakörnyezet, biztonság, juttatások, rugalmasság, önállóság, munkaidő...)
- a foglalkozás presztízse
- nők és férfiak aránya – nemi alapú szegregáció a munkaerőpiac különböző szintjein

Egyéb tényezők:

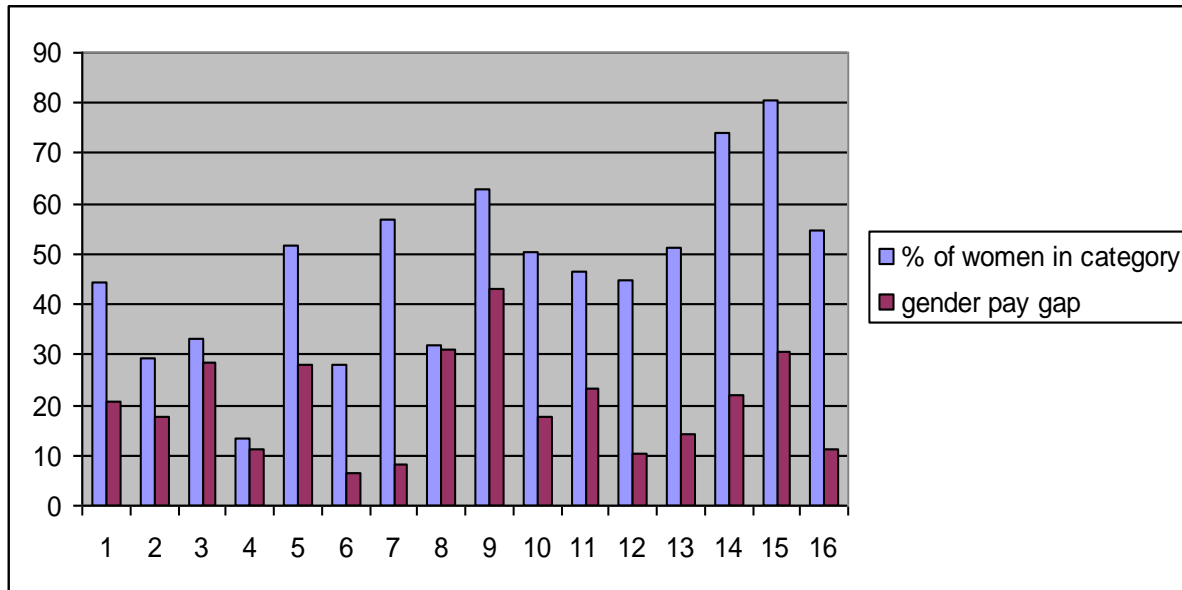
- a munkahely biztonsága
- karrilehetőség
- munkakörülmények (egészségre gyakorolt hatása)
- esély a munka és magánélet egyensúlyára
- továbbtanulási/képzési lehetőségek
- rugalmasság – munkaszerződés típusa
- munkaszervezés - munkaidő

Vertikális szegregáció és nemek közötti bérrés a Cseh Köztársaságban, 2011

- 1 – fegyveres erők
- 2 – vezetők
- 3 – magas képzettségűek
- 4 – technikusok
- 5 – kereskedelmi dolgozók
- 6 – szolgáltatások
- 7 – mezőgazdaság
- 8 – szakmunkások
- 9 – gyári munkások
- 10 - alapfok

Horizontális szegregáció és nemek közötti bérrés a Cseh Köztársaságban, 2011

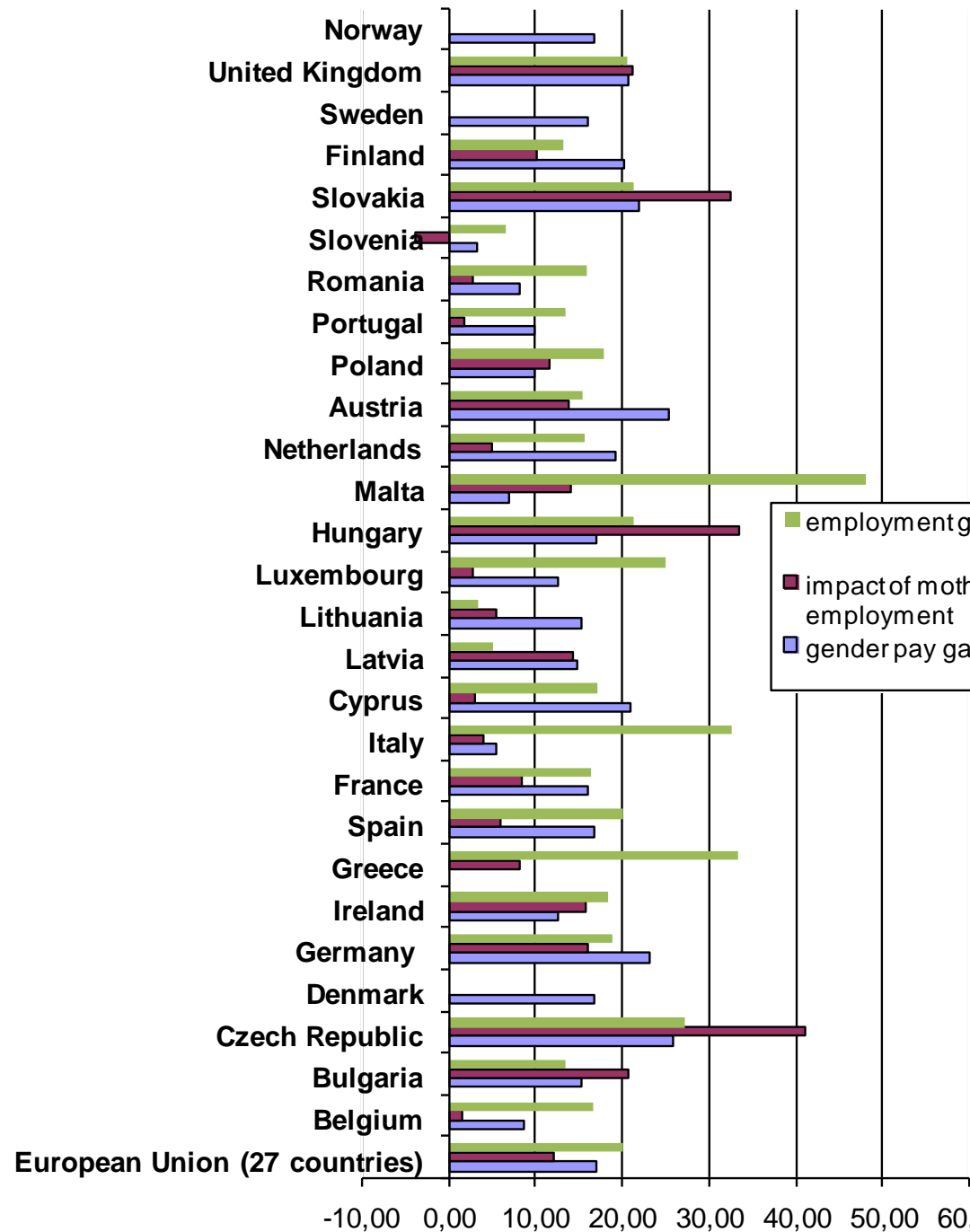

- 1 - Mezőgazdaság,
erdőgazdálkodás,
halgazdálkodás
- 2 – Kézművesipar
- 3 – Építőipar**
- 4 – Értékesítés, viszonteladás;
autó- és motorbicikli-szerelés
- 5 – Szállítás és raktározás**
- 6 – Szállás és étkeztetési
szolgáltatás
- 7 – IT - kommunikáció
- 8 – Pénzügyi és biztosítási
tevékenységek**
- 9 - Ingatlanpiac**
- 10 – Magas képzettséget igénylő,
tudományos és műszaki
tevékenységek
- 11 - Magas képzettséget igénylő,
tudományos és műszaki
tevékenységek
- 12 – Adminisztratív és kisegítő
tevékenységek
- 13 – Közigazgatás és honvédelem;
kötelező társadalombiztosítás
- 14 – Oktatás**
- 15 – Egészségügy és szociális
terület**
- 16 – Művészet, szórakoztatás,
rekreáció

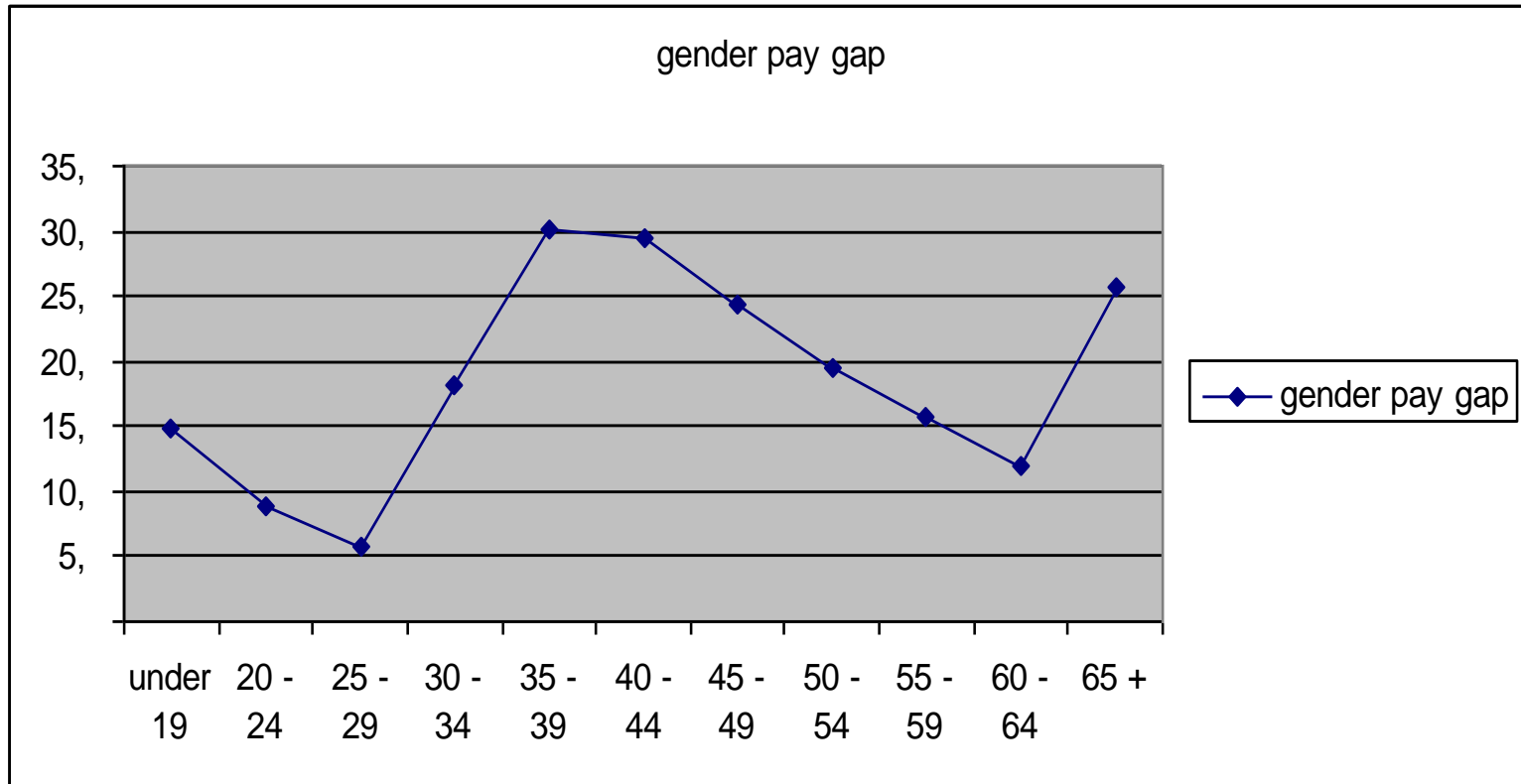
Nemek közötti bérrés kontextusban+ összehasonlítás

EU 27 2009-ben

- **Foglalkoztatási rés**(20-49 évesek, gyermeket nevelő férfiak és nők foglalkoztatási rátája)
- **Anyaság hatása a foglalkoztatottságra** (20-49 évesek, gyermektelenek foglalkoztatási rátája – 6 éven aluli gyermeket nevelők rátája)
- **Nemek közötti bérrés**

Nemek közötti bérrés és életkor a Cseh Köztársaságban, 2011

Poznámka: průměrná měsíční mzda mužů = 100 %.

Zdroj: *Struktura mezd zaměstnanců v roce 2007*, [ČSÚ 2008].

Következtetések

- Nem szabad elveszni szofisztikált módszerek, illetve kontextust nélkülöző adatok közepette!
- A szegregáció a legfontosabb tényező az elérhető változók közül.
- A közpolitikának (szabadságok, járulékok, szolgáltatások) hatása van a nők és férfiak részvételére és nemek közötti bérrésre.
- A Visegrádi országokban a nemek közötti bérrés, az anyaság hatása és a foglalkoztatási rés összejátszanak, a Cseh Köztársaság „vezet”.
- A jogrendszer tisztelete (munkáltatók) valamint a hatóságok iránti bizalom alapvető szerepet játszik.

Köszönöm a figyelmet!

e-mail: alena.krizkova@soc.cas.cz